
Personlig ansvar og offentlig kontroll

REDAKSJONELT

GUNNAR JORDFALD

Gunnar Jordfald (f. 1946) er sivilingeniør og direktør i Statens næringsmiddeltilsyn.

Statens næringsmiddeltilsyn
Postboks 8187 Dep
0034 Oslo

I dette nummer av Tidsskriftet publiseres to artikler om Salmonella. Dag Torfoss & Tore G. Abrahamsen viser hvordan salmonellainfeksjon kan overføres fra kjæledyr (1). Anne Haukenes analyserer dekningen av salmonellasmitte og salmonellarisiko i norske aviser (2).

Haukenes spør om personlig ansvar for helse er en ønsket forebyggende løsning innenfor feltet mat, mikrober og risiko. Fra Statens næringsmiddeltilsyns ståsted er svaret at det personlige ansvaret både er ønskelig og nødvendig, men at det må komme i tillegg til offentlig tilsyn med importerte og norskproduserte næringsmidler samt bedre internkontroll i næringsmiddelindustrien.

Det totale importkontrollregimet i Norge knyttet til næringsmidler ble lagt om i forbindelse med revisjon av vedlegg I til EØS-avtalen. Noe av bakgrunnen for det valgte regimet for import fra EØS-landene var at kontrollen ble gjennomført på produksjonsstedet etter samme regler som i Norge, og at det derfor ikke skulle være nødvendig med like nøye kontroll i forbindelse med import. Importkontrollen ble lagt om fra en 100 % fakturakontroll før fortolling av alle vareslag uansett avsenderland, til en mer differensiert kontroll avhengig av vareslag og avsenderland. Samtidig ble det gjennomført en rekke tiltak for å sikre at ikke matvaresikkerheten i Norge ble svekket som en følge av avtalen. Erfaringene med den endrede grensekontrollen som følge av utvidelsen av EØS-avtalen viser så langt ingen økning i antall mennesker smittet av Salmonella. Tiltakene på sentralt hold er gjennomført som forutsatt, samtidig som høye tollsatser sørger for å holde nivået på importen nede.

Men samtidig er det slett ikke nok å stole på at myndighetene har kontroll med situasjonen. Komplett kontroll med næringsmidler har man aldri hatt, og det vil vi heller aldri få. I økende grad spiser norske forbrukere mat som ikke er kontrollert av norske myndigheter. Det kan være kjøtt som er innført som del

av den lovlige personlige kvoten, det kan være smuglervare, og ikke minst er det mat som konsumeres på reise i utlandet. Og bakteriene er ikke bare knyttet til mat. Salmonella og andre bakterier finnes også hos dyr og i vann. Skilpadder og andre kjæledyr er en av smitekildene (1). Sist sommer ble flere mennesker i Bergens-området smittet av pinnsvin – noe alle mulige tiltak på næringsmiddelsektoren ikke kunne forhindre.

Haukenes viser at den risikoprofilen som presenteres i mediene, ikke nødvendigvis gir et fullstendig bilde av virkeligheten. Antall avisoppslag knyttet til Campylobacter utgjør for eksempel under en tidel av oppslagene som referer til Salmonella (2). Vi har en økning i antall smittede av Campylobacter både i Norge og i andre europeiske land. Denne utviklingen er bekymringsfull, og sammenliknet med Salmonella, har vi færre kunnskaper om bakterien og hvordan den smitter. Selv om vi heller ikke på dette feltet ser noen grunn til å slå alarm, er det påfallende at det så langt ikke har vært mer oppmerksomhet omkring Campylobacter i den offentlige debatten.

En økende bevissthet omkring personlig hygiene og andre risikofaktorer står ikke i motsetning til myndighetenes overvåking og kontroller, men bidrar tvert imot til å utfylle disse slik at vi kan beholde dagens lave smitterisiko både for Salmonella og andre agenser.

LITTERATUR

1. Torfoss D, Abrahamsen TG. Salmonellasmitte fra skilpadder Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 3670 – 1.
2. Haukenes A. Norske avisers presentasjoner av Salmonella Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 3666 – 9.

Publisert: 10. desember 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 16. februar 2026.